ESIMESE ASTME KOHTU MÄÄRUS (esimene koda)

5. september 2007 *

Kohtuasjas T-295/05,

Document Security Systems, Inc., asukoht Rochester, New York (Ameerika Ühendriigid), esindajad: *solicitor* L. Cohen, *solicitor* H. Sheraton ja *solicitor* B. Uphoff ning C. Stanbrook, *QC*,

hageja,

versus

Euroopa Keskpank (EKP), esindajad: C. Zilioli ja P. Machado, keda abistasid advokaadid E. Garayar Gutiérrez ja G. de Ulloa y Suelves,

kostja,

mille ese on patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi – milles palutakse tuvastada, et EKP rikkus Euroopa patendist tulenevaid hageja õigusi – ja nõue hüvitada kahju, mille hageja väidab end olevat patendist tulenevate õiguste rikkumise tõttu saanud,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

EUROOPA ÜHENDUSTE
ESIMESE ASTME KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees J. D. Cooke, kohtunikud R. García-Valdecasas ja V. Ciucă,

kohtusekretär: E. Coulon,

on andnud järgmise

määruse

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigus

1 EÜ artikkel 235 sätestab:

„Euroopa Kohtu pädevusse kuuluvad vaidlused, mis on seotud kahjude hüvitamisega artikli 288 teise lõigu põhjal."

2 EÜ artikli 288 teine ja kolmas lõige näevad ette:

„Lepinguvälise vastutuse korral heastab ühendus kõik oma institutsioonide või oma teenistujate poolt ülesannete täitmisel tekitatud kahjud vastavalt liikmesriikide seaduste ühistele üldprintsiipidele.

Eelmist lõiku kohaldatakse samadel tingimustel [Euroopa Keskpanga] või tema teenistujate poolt oma ülesannete täitmisel tekitatud kahju suhtes."

3 Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud protokolli Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja kohta (EÜT 1992, C 191, lk 68), muudetud redaktsioonis, artikli 35 lõige 3 sätestab:

„EKP vastutus on määratletud [asutamis]lepingu artiklis 288. […]"

Euroopa patendikonventsioon

4 5. oktoobri 1973. aasta Euroopa patentide väljaandmise konventsioon (ehk „Euroopa patendikonventsioon" või „Müncheni konventsioon", edaspidi „patendikonventsioon"), mida on muudetud 17. detsembri 1991. aasta Euroopa patendikonventsiooni

artikli 63 muutmisakti alusel ning Euroopa Patendiorganisatsiooni haldusnõukogu 21. detsembri 1978. aasta, 13. detsembri 1994. aasta, 20. oktoobri 1995. aasta, 5. detsembri 1996. aasta, 10. detsembri 1998. aasta ja 27. oktoobri 2005. aasta otsuse alusel ning mis hõlmab ka 29. novembri 2000. aasta Euroopa patendikonventsiooni muutmisakti sätteid, mida kohaldatakse ajutiselt, on rahvusvaheline mitmepoolne leping, mis ei kuulu ühenduse õigussüsteemi ning mille eesmärk on luua teatavale arvule riikidele Euroopas lihtsustatud menetlus patendikaitse saamiseks. Patendikonventsioon jõustus 7. oktoobril 1977 ja on antud hetkel ratifitseeritud 32 riigis, sh kõik Euroopa Liidu liikmesriigid.

5 Patendikonventsiooni artikliga 4 loodi Euroopa Patendiorganisatsioon, kelle ülesanne on välja anda Euroopa patente. Nimetatud ülesannet täidab üks selle organitest, nimelt Euroopa Patendiamet (edaspidi „patendiamet").

6 Patendikonventsiooni artikli 2 lõige 2 sätestab, et „Euroopa patendil on osalisriigis, kelle poolt see on välja antud, samasugune toime ning ta allub samadele tingimustele, mis selle riigi siseriiklik patent, kui käesolevas konventsioonis ei ole sätestatud teisiti".

7 Patendikonventsiooni artikkel 64 näeb ette:

„1. Lõikes 2 sätestatut arvestades tagab alates patendi väljaandmise teate avaldamisest Euroopa patent selle omanikule igas osalisriigis, kelle suhtes patent on välja antud, samad õigused, mis talle annab selles riigis väljaantud siseriiklik patent.

2. Kui Euroopa patendi objektiks on meetod, laieneb kaitse ka vahetult selle meetodi abil valmistatud toodetele.

3. Euroopa patendi[st tulenevate õiguste] rikkumise korral rakendatakse siseriiklikku õigust." [Konventsiooni tõlget on parandatud Euroopa Kohtus.]

8 Patendikonventsioon sisaldab mitmeid kõigis osalisriikides kehtivad õigusnorme. Need ühised normid seonduvad patentimise kriteeriumidega (artiklid 52–57), ühenduse patendi tühistamise põhjustega (artikkel 138, vt allpool) ning patendi õiguskaitse kehtivusaja ja ulatusega (artikkel 63, artikli 64 lõige 2 ja artikkel 69).

9 Patendikonventsiooni artikkel 138 näeb ette olukorrad, mille puhul võib tunnistada Euroopa patendi osalisriigi seaduse alusel tema territooriumil tühiseks.

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

10 Hageja on Ameerika Ühendriikide õiguse alusel asutatud äriühing, kes sai 2004. aastal muu hulgas pangatähtede võltsimisvastaste turvaelementide Euroopa patendi omanikuks. Leiutise autor on Ralph C. Wicker ja leiutise näol on tegemist dokumentide tootmismeetodiga, mis võimaldab eristada võltsitud dokumente, kui need on paljundatud skanneri abil.

11 R. C. Wicker esitas nimetatud tootmismeetodi jaoks Ameerika Ühendriikides patenditaotluse 18. jaanuaril 1989. Euroopa patendi taotluse esitas ta patendiametile 16. jaanuaril 1990.

12 R. C. Wickeri Euroopa patendi taotlus avaldati *Bulletin européen des brevets'*s (Euroopa Patendibülletään) 13. novembril 1991. Nimetatud taotlus jäeti 18. juulil 1995 rahuldamata, kuna tehnika taset arvestades ei olnud tegemist leiutisega. See otsus kaevati 5. veebruaril 1999 edasi ning patendiameti üks tehnilise apellatsiooni koda andis loa patendi andmiseks; patent anti 24. novembril 1999 numbri all 0 455 750 B1 ja nimetusega „Võltsimiskindla dokumendi valmistamise meetod" (edaspidi „vaidlusalune patent").

13 Hageja kinnitab, et vaidlusalune patent on kehtivaks tunnistatud ja kehtib Prantsusmaal, Austrias, Ühendkuningriigis, Saksamaal, Belgias, Hispaanias, Itaalias, Luksemburgis ja Madalmaades (edaspidi „asjaomased riigid"). R. C. Wicker olevat määratlenud asjaomased riigid vaidlusaluse patendi taotluse esitamise ajal. Hageja väidab, et patent kehtib ka väljaspool piirkonda, kus euro on ametlik valuuta (eurotsoon): Liechtensteinis, Taanis, Rootsis ja Šveitsis, kus euro pangatähti ei trükita ning kellega pole hagiavalduses arvestatud.

14 Hageja sõnul jäi vaidlusalune patent R. C. Wickeri omandiks, kes suri 1997. aastal, ja anti New Yorgi osariigi seaduse alusel üle tema õigusjärglastele, kes selle 22. detsembril 2004 loovutasid. Loovutamine hõlmab ka hagemisõigust ning õigust loovutamisele eelnenud toimingutega tekitatud kahju hüvitamisele.

15 Hageja väidab, et EKP tegi või lubas teha kolm toimingut, mis kahjustavad patendist tulenevaid õigusi. Esiteks kujundas EKP (või lasi oma nimel kujundada) euro pangatähed vaidlusaluse patendiga kaitstud meetodil. Teiseks lasi EKP pangatähed trükkida. Kolmandaks lubas EKP pangatähtede emissiooni ja nende kasutamist seadusliku maksevahendina eurotsoonis.

Menetlus

16 Hageja esitas hagi, mis saabus Esimese Astme Kohtu kantseleisse 1. augustil 2005.

17 Oma hagis palub hageja Esimese Astme Kohtul esiteks tuvastada, et EKP on euro pangatähtede kujundamise, trükkimise ja emissiooniga rikkunud vaidlusalusest patendist tulenevaid õigusi. Teiseks palub ta Esimese Astme Kohtult tema poolt arvatavalt saadud kahju hüvitamist mõistliku summa ulatuses EKP õigusvastaseid toiminguid arvestades.

18 EKP esitas 21. oktoobril 2005 edastatud dokumendiga Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 114 lõike 1 alusel vastuvõetamatuse vastuväite. Hageja esitas selle vastuväite suhtes oma märkused 29. detsembril 2005.

19 6. aprilli 2006. aasta kirjas teatas EKP Esimese Astme Kohtule, et ta oli 23. märtsil 2006 esitanud vaidlusaluse patendi suhtes tühisuse tuvastamise hagid kõigis asjaomastes riikides v.a Itaalia, kus tühisuse tuvastamise hagi oli esitatud 27. märtsil, ja Hispaania. EKP sõnul kinnitab ta nendes hagides, et vaidlusalune patent on tühine, kuna see hõlmab ilmselt rohkemat kui esialgses taotluses märgitud, see ei ole uus ning see ei ole leiutustegevuse tulemus.

20 7. juuli 2006. aasta kirjas teatas EKP Esimese Astme Kohtule, et ta oli 12. mail 2006 esitanud vaidlusaluse patendi suhtes tühisuse tuvastamise hagi Hispaanias.

21 Hageja saatis 18. oktoobril 2006 Esimese Astme Kohtule oma märkused kahe EKP kirja kohta seoses nimetatud tühisuse tuvastamise hagide esitamisega. Ta väitis, et siseriiklikes kohtutes erinevate tühisuse tuvastamise hagide esitamisel ei ole käesoleva hagiga mingisugust seost ning Esimese Astme Kohus peaks EKP vastuvõetamatuse vastuväite tagasi lükkama ja tegema otsuse põhiküsimuses.

22 EKP teatas 11. aprilli 2007. aasta kirjas Esimese Astme Kohtule, et Ühendkuningriigis ja Saksamaal esitatud tühisuse tuvastamise hagide suhtes olid esimeses kohtuastmes otsused tehtud.

23 EKP märkis Ühendkuningriigis esitatud tühisuse tuvastamise hagi kohta, et High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patent Court) oli otsustanud, et vaidlusalune patent oli kehtetu, kuna see hõlmas rohkemat kui esialgses taotluses märgitud. EKP teatas Esimese Astme Kohtule, et hagejal on võimalus kaevata otsus edasi Court of Appeal (England & Wales)'i ja EKP-l on võimalus esitada vastuapellatsioon.

24 Mis puutub Saksamaal esitatud tühisuse tuvastamise hagisse, siis märkis EKP, et Bundespatentgericht oli otsustanud, et vaidlusalune patent on kehtiv. EKP teatas Esimese Astme Kohtule ka oma kavatsusest see otsus edasi kaevata.

Poolte nõuded

25 Hageja palub oma hagiavalduses Esimese Astme Kohtul:

– otsustada, et EKP rikkus vaidlusalusest patendist tulenevaid õigusi;

– mõista vaidlusalusest patendist tulenevate õiguste rikkumise eest EKP-lt välja kahjuhüvitis, mille suurus määratakse kindlaks hilisemas menetluses;

– mõista kohtukulud välja EKP-lt.

26 EKP palub oma vastuvõetamatuse vastuväites Esimese Astme Kohtul:

– tunnistada hagi vastuvõetamatuks;

– mõista kohtukulud välja hagejalt.

27 Hageja palub vastuvõetamatuse vastuväite kohta esitatud märkustes Esimese Astme Kohtul:

– lükata vastuvõetamatuse vastuväide tagasi;

– tunnistada hagi vastuvõetavaks;

– rahuldada hageja poolt hagiavalduses esitatud taotlus.

Patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi

Vastuvõetavus

28 Kodukorra artikli 114 lõike 1 kohaselt võib Esimese Astme Kohus poole taotlusel teha otsuse vastuvõetamatuse kohta ilma kohtuasja sisu arutamata. Vastavalt sama artikli lõikele 3 on taotluse edasine menetlus suuline, v.a kui Esimese Astme Kohus otsustab teisiti. Käesoleva kohtuasja puhul leiab Esimese Astme Kohus, et antud kohtuasjas on toimikus sisalduvad materjalid asja piisavalt selgitanud ning suulist menetlust ei ole vaja avada.

29 EKP vastuvõetamatuse vastuväide põhineb kolmel väitel, mis puudutavad hageja kaebeõiguse puudumist, Esimese Astme Kohtu pädevuse puudumist käesolev kohtuasi menetlusse võtta ja see lahendada ning hagiavalduse vorminõuete rikkumist.

30 Kõigepealt tuleb uurida väidet Esimese Astme Kohtu pädevuse puudumise kohta.

Poolte argumendid

31 EKP väidab, et kuigi hagi põhineb EÜ artiklitel 235 ja 288, ei nõua hageja mitte ainult kahjuhüvitist, vaid palub ennekõike tuvastada, et EKP on rikkunud vaidlusalustest patentidest tulenevaid õigusi, ning alles seejärel nõuab ta kahju hüvitamist.

32 EKP leiab, et Esimese Astme Kohus ei ole pädev lahendama patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi. Ta kinnitab, et vaid siseriiklikud kohtud on pädevad tuvastama, et vaidlusalusest patendist tulenevaid õigusi on rikutud.

33 EKP leiab, et Esimese Astme Kohus peaks hagi vastuvõetavaks tunnistamiseks kasutama ainupädevust, mis on antud siseriiklikele kohtutele vastavate riikide õigusega patentidest tulenevate õiguste rikkumise valdkonnas, kuid see oleks vastuolus patendikonventsiooniga, mille kohaselt kuuluvad Euroopa patentide alased vaidlused osalisriikide kohtute pädevusse.

34 Oma väite kinnituseks märgib EKP, et kui Euroopa patent on välja antud ja igas määratletud riigis kehtivaks tunnistatud, tekib üksteisest sõltumatute siseriiklike patentide kogum. Seega on EKP arvamusel, et patendi mõju riigi territooriumil ja vaidluse korral kohaldatavad menetlusnormid määrab kindlaks selle riigi õigus. EKP märgib, et kuna patendist tulenevate õiguste rikkumise küsimust reguleerib vaid siseriiklik õigus, ei ole Esimese Astme Kohus pädev seda lahendama.

35 EKP rõhutab, et iga osalisriigi õigus patentide valdkonnas:

– näeb ette erinevad patendi siseriikliku kaitse tingimused;

– annab teatavatele kohtututele – tihti erikohtutele – ainupädevuse lahendada patentidest tulenevate õiguste rikkumise ja patentide tühisusega seonduvaid küsimusi;

– näeb ette erinevad menetlusnormid, sh kaebeõiguse kitsendused;

– näeb ette erinevad tingimused, mis peavad olema täidetud kahjuhüvitise nõude rahuldamiseks;

– näeb ette erinevad aegumistähtajad kahjuhüvitise saamisel ning patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi esitamisel.

36 EKP kinnitab, et miski ei keela hagejal pöörduda väidetava patendist tulenevate õiguste rikkumise küsimuse lahendamiseks pädevate siseriiklike kohtute poole. EKP märgib, et EKP põhikirja artikli 35 lõike 2 kohaselt lahendavad vaidlused EKP ja mis tahes muu isiku vahel riikide vastavad kohtud, välja arvatud juhud, kui pädevus nendes küsimustes on antud Euroopa Kohtule.

37 Hageja väidab kõigepealt, et Esimese Astme Kohus on pädev lahendama vaidlusi vastavalt EÜ artiklile 234 koosmõjus artikli 288 teise lõiguga, mis annavad ühenduse kohtule pädevuse lahendada vaidlusi seoses ühenduse institutsioonide poolt lepinguvälise vastutuse korral tekitatud kahjude hüvitamisega liikmesriikide seaduste ühiste üldpõhimõtete alusel. Hageja märgib, et EKP on ühenduse institutsioon ja EÜ artikli 288 kolmas lõik sätestab sõnaselgelt, et ühendus peab heastama EKP või tema teenistujate poolt ülesannete täitmisel tekitatud kahjud.

38 Hageja leiab, et Esimese Astme Kohtu pädevust reguleerib vaid asutamisleping ning ükski siseriiklik õigus ega teisene ühenduse õigus ei saa seda reguleerida. Hageja vaidlustab eelkõige selle, et Esimese Astme Kohtu pädevust võiks reguleerida nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) (määrus, mis määrab kindlaks siseriiklike kohtute pädevuse tsiviil- ja kaubandusasjades).

39 Hageja rõhutab, et määruse nr 44/2001 artikkel 67 välistab määruse kohaldamise kohtu pädevuse suhtes, mis on kindlaks määratud niisuguste ühenduse õigusaktidega nagu asutamisleping.

40 Samas leiab hageja, et siseriiklike kohtute pädevust patendist tulenevate õiguste rikkumise valdkonnas reguleerib määrus nr 44/2001. Põhimõtteliselt on isegi juhul, kui rikkumine on toime pandud teise riigi territooriumil, pädevad selle liikmesriigi kohtud, kus on hageja asukoht või elukoht.

41 Hageja leiab ka seda, et vastavalt määruse nr 44/2001 artiklile 27 on sellel kohtul, kelle poole kahe poole vahelise patendist tulenevate õiguste rikkumise alase vaidluse lahendamiseks pöörduti, ainupädevus lahendada kõik samade poolte vahel ja samast patendist tulenevate õiguste rikkumisega seonduvad vaidlused.

42 Hageja lisab, et kohtupraktikas on kinnitust leidnud, et selle riigi kohtutel, mille territooriumil patent on registreeritud, on ainupädevus vaid patendi kehtivust, patenditaotluse olemasolu või patendi registreerimist puudutavates vaidlustes (Euroopa Kohtu 15. novembri 1983. aasta otsus kohtuasjas 288/82: Duijnstee, EKL 1983, lk 3663, punkt 22). Järelikult on vale EKP väide, mille kohaselt on iga asjaomase riigi kohtutel ainupädevus vastava siseriikliku õiguse alusel lahendada nende territooriumil patendist tulenevate õiguste rikkumisega seotud vaidlusi.

43 Hageja märgib veel, et mitmed rahvusvahelised konventsioonid näevad ette, et patendist tulenevate õiguste rikkumine on eraõiguslik rikkumine, mille heastamiseks on ette nähtud kahjuhüvitis ja seetõttu on olulisimad kaubandusriigid selle põhimõtte heaks kiitnud ning sellega tegeleb ka Maailma Kaubandusorganisatsioon (WTO). Hageja sõnul on seega tegemist ühtaegu nii ühenduse õiguse kui ka siseriiklike õiguste aluspõhimõttega. Hageja täpsustab, et ühendus on WTO liige alates 1. jaanuarist 1995 ja on seetõttu kohustatud järgima intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu (edaspidi „TRIPS") sätteid. Hageja väidab, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kuuluvad Euroopa Liidu poolt sõlmitud selliste rahvusvaheliste lepingute nagu TRIPS sätted ühenduse õigussüsteemi (Euroopa Kohtu 30. aprilli 1974. aasta otsus kohtuasjas 181/73: Haegeman, EKL 1974, lk 449). Hageja kinnitab, et igal juhul on Euroopa Liidu liikmesriigid ka WTO liikmed ja TRIPS on neile siduv. Seega kuuluvad TRIPS-is sätestatud põhimõtted iga liikmesriigi õigusesse.

44 Hageja rõhutab, et käesolevas asjas ei oma tähtsust see, et Esimese Astme Kohtul oleks EKP sõnul raske mitut siseriiklikku õigust kohaldada, kontrollimaks, kas EKP on vaidlusalusest patendist tulenevaid õigusi rikkunud. Ta leiab, et Esimese Astme Kohtu pädevust ei mõjuta asjaolu, et tal tuleb kontrollida ja kohaldada siseriiklikku õigust. Ta väidab, et kohtupraktika kohaselt (Euroopa Kohtu 8. oktoobri 1986. aasta otsus liidetud kohtuasjades 169/83 ja 136/84: Leussink jt *vs.* komisjon, EKL 1986, lk 2801, ja 27. märtsi 1990. aasta otsus kohtuasjas C-308/87: Grifoni *vs.* komisjon, EKL 1990, lk I-1203) vastutavad ühenduse institutsioonid kahju eest, mille nad on siseriikliku õigusega kehtestatud kohustuste rikkumistega eraõiguslikele isikutele tekitatud, ja Esimese Astme Kohus on pädev sellega seonduvaid vaidlusi lahendama.

45 Hageja kinnitab, et EÜ artikli 288 kohaselt kohaldatakse ühenduse institutsioonide tekitatud kahjuga seonduvate hagide suhtes õigust, mis tuleneb liikmesriikide ühistest õiguspõhimõtetest. Seetõttu on hageja arvates alusetud EKP märkused siseriiklike õiguste vaheliste erinevuste kohta seoses kahjuhüvitise arvutamisega patendist tulenevate õiguste rikkumise korral.

46 Hageja kinnitab, et ta ei ole enne käesoleva hagi esitamist kohustatud ammendama kõiki siseriiklikke kohtumenetluse võimalusi. Ta märgib, et kohtupraktika, millele EKP selle väite kinnitamiseks viitab, puudutab kohtuasju, milles liikmesriigid kohaldavad ühenduse õigust või võtavad selle üle nõuetele mittevastavalt. Vaid niisugustel asjaoludel kerkib küsimus sellest, kas hageja peab enne ühenduse vastu hagi esitamist ammendama siseriikliku kohtumenetluse võimalused liikmesriigi enese vastu. Hageja märgib, et ei ole väidetud, et käesolevas asjas on rikkumise toime pannud liikmesriik, kõnealuses rikkumises on süüdi vaid EKP.

47 Hageja rõhutab ka seda, et EKP ettepanek, mille kohaselt tuleks samal ajal alustada menetlusi erinevates liikmesriikides, võib põhjustada probleeme, liigseid kulusid ja õigustamatuid viivitusi, mis oleksid tingitud määrusest nr 44/2001 tulenevatest

raskustest seoses konkureerivate kohtute pädevuse teostamisega. Seetõttu on ühendus rikkunud kohustusi, mis tulenevad TRIPS-i artiklist 41, mis nõuab, et intellektuaalomandi õiguskaitse tagamisega seotud menetlused oleksid erapooletud, mitte ülemäära keerulised ega tooks kaasa õigustamatuid viivitusi.

48 Hageja väidab veel, et kui ta peaks ühel ajal siseriiklikes kohtutes menetlusi alustama, oleks oht, et kahju hüvitamise hagi Esimese Astme Kohtus aeguks.

49 Lõpuks leiab hageja, et Esimese Astme Kohus on pädev kinnitama, et EKP rikkus vaidlusalusest patendist tulenevaid õigusi, kuna niisugusel kinnitusel oleks sama mõju kui sellel, kui Esimese Astme Kohus tuvastaks kahjuhüvitise maksmisega seonduva ühenduse vastutuse. Pädevuse selleks annab Esimese Astme Kohtule EÜ artikkel 288. Hageja leiab, et kohtupraktika on sõnaselgelt lubanud Esimese Astme Kohtul teha selgitavaid otsuseid kahju hüvitamise nõuetes, mille puhul kahjuhüvitise suurust ei ole veel võimalik välja arvutada või võib veel eeldada, et see hüvitis suureneb (Euroopa Kohtu 2. juuni 1976. aasta otsus liidetud kohtuasjades 56/74–60/74: Kampffmeyer *vs.* nõukogu ja komisjon, EKL 1976, lk 711). Hageja on seisukohal, et TRIPS kohustab ühendust patendist tulenevate õiguste rikkumise korral tegema „selgitavaid otsuseid ja [maksma] adekvaatset kompensatsiooni".

Esimese Astme Kohtu hinnang

50 Kõigepealt on oluline märkida, et Esimese Astme Kohus saab teostada vaid seda pädevust, mis on talle ühenduse õigusega antud. See põhimõte tuleneb EÜ artiklist 7,

mille kohaselt peab ühenduse kohus toimima talle asutamislepinguga antud volituste piires. EÜ artikkel 220 sätestab samuti, et Euroopa Kohus ja Esimese Astme Kohus tagavad kumbki oma pädevuse piires, et asutamislepingu tõlgendamisel ja kohaldamisel peetakse kinni seadusest.

51 Kui Esimese Astme Kohtule ei ole sel viisil pädevust antud, ei saa ta asjas otsust teha, laiendamata oma pädevust vaidlustele, mille üheks pooleks on ühendus ja mille lahendamiseks on EÜ artikli 240 kohaselt pädevad siseriiklikud kohtud (vt selle kohta Euroopa Kohtu 21. mai 1987. aasta otsus liidetud kohtuasjades 133/85–136/85: Rau jt, EKL 1987, lk 2289, punkt 10; Esimese Astme Kohtu 3. oktoobri 1997. aasta määrus kohtuasjas T-186/96: Mutual Aid Administration Services *vs.* komisjon, punkt 47; 12. detsembri 2005. aasta määrus kohtuasjas T-360/05: Natexis Banques Populaires *vs.* RoboBAT, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 12, ja 26. jaanuari 2007. aasta määrus kohtuasjas T-91/06: Theofilopoulos *vs.* komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 16). EKP põhikirja artikli 35 lõige 2 näeb samuti ette, et vaidlused EKP ja mõne muu isiku vahel lahendavad riikide vastavad kohtud, välja arvatud juhul, kui pädevus nendes küsimustes on antud Euroopa Kohtule.

52 Käesolevas asjas palub hageja Esimese Astme Kohtul ise tuvastada, et EKP on rikkunud mitmetest hageja siseriiklikest patentidest tulenevaid õigusi.

53 EKP sõnul on Euroopa patent vaid selliste identsete siseriiklike patentide kogum, mis on välja antud patenditaotleja poolt taotluses märgitud iga riigi poolt. Patendikonventsiooni artikkel 2 ja artikli 64 lõige 1 sätestavad selle kohta, et Euroopa patendil on igas taotleja poolt viidatud riigis samasugune toime ning see allub samadele tingimustele kui selle riigi siseriiklik patent. Patendikonventsiooni artikli 64 lõige 3 sätestab samuti, et Euroopa patendist tulenevate õiguste rikkumise korral rakendatakse siseriiklikku õigust.

54 Seega, kui hageja süüdistab EKP-d vaidlusalusest patendist tulenevate õiguste rikkumises üheksas riigis, kelle suhtes see on välja antud, siis tähendab see seda, et ta heidab EKP-le ette üheksast siseriiklikust patendist tulenevate õiguste rikkumist.

55 Iga üheksa asjaomase riigi õigus keelab kolmandatel isikutel patendi esemeks oleva leiutuse kasutamise ilma omaniku loata ja lubab viimasel pöörduda niisuguse kasutamise korral kohtusse. EKP ei eita oma kohustust järgida asjaomaste riikide õigusnorme patentide valdkonnas ja möönab, et hageja võiks esitada tema vastu patendist tulenevate õiguste rikkumise hagid siseriiklikesse kohtutesse.

56 Kuid Esimese Astme Kohtule ei anna ükski ühenduse õigusnorm patendist tulenevate õiguste rikkumise valdkonnas pädevust. Patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi ei ole nende õiguskaitsevahendite hulgas, mille suhtes ühenduse kohtutele on antud pädevus EÜ artiklitega 220–241.

57 Pealegi ei ole erinevalt teistest intellektuaalomandi õigustest, nagu kaubamärgiõigus, liikmesriikide patendiõigust ühenduse tasandil üldse ühtlustatud. Valdkonnas, milles ühendus ei ole veel õigusakte andnud ja mis järelikult on liikmesriikide pädevuses, ei laiene ühenduse õigus intellektuaalomandi õiguste kaitsele ja selle tagamiseks rakendatavatele kohtulikele meetmetele (vt Euroopa Kohtu 14. detsembri 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-300/98 ja C-392/98: Dior jt, EKL 2000, lk I-11307, punkt 48).

58 Hageja leiab siiski, et EÜ artikkel 235 koosmõjus artikli 288 teise lõiguga võimaldavad Esimese Astme Kohtul teha kõik vajalikud tuvastamistoimingud, et teha kindlaks, kas üks ühenduse institutsioon on toime pannud õigusvastase teo, mis toob kaasa

ühenduse vastutuse, ilma et seda piiraksid siseriiklikud õigusnormid, mille rikkumine võidakse tuvastada, või siseriiklikku õigust puudutavad hinnangud, mis sel eesmärgil võidakse anda.

59 Hageja jõuab niisiis järeldusele, et kuna patendist tulenevate õiguste rikkumine on lepinguvälise vastutuse küsimus, siis peab Esimese Astme Kohtul igal juhul olema võimalus kindlaks teha, kas see tegelikult aset leidis. Hageja sõnul sedastati eespool viidatud kohtuotsustes Leussink jt *vs.* komisjon ja Grifoni *vs.* komisjon, et ühenduse kohus on pädev lahendama vastutuse tuvastamise hagisid, milles nõutakse selle kahju hüvitamist, mille ühenduse institutsioonid on põhjustanud rikkudes siseriikliku õigusega kehtestatud kohustusi, nt kohustust hoiduda rikkumast olemasolevatest patentidest tulenevaid õigusi.

60 Hageja väitega ei saa nõustuda.

61 Esiteks eirab hageja fakti, et ta esitas patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi, mis erineb oluliselt lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagist, mille ta samuti esitas. Esimese Astme Kohus peab patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi käsitlema eraldiseisva hagina ja nende õigusnormide alusel, mis määravad kindlaks ühenduse kohtute pädevusse kuuluvad hagid.

62 Teiseks tähendaks hageja väitega nõustumine seda, et Esimese Astme Kohus peaks lahendama ükskõik millise siseriikliku õigusega reguleeritud küsimuse, kui ta teeb seda kahju hüvitamise hagi raames, hinnates seda, kas ühenduse institutsioon on toime pannud õigusvastase teo. Nii peaks Esimese Astme Kohus lahendama väljapoole tema pädevust jäävaid küsimusi, mis kuuluvad üksnes siseriikliku kohtu pädevusse. Kuid Esimese Astme Kohus ei ole kohustatud käsitlema väidetavat siseriikliku

õiguse rikkumist, mis eeldab piiramatut õiguslikku kontrolli, see on siseriiklike ametiasutuste ülesanne (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 6. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas T-139/99: AICS *vs.* parlament, EKL 2000, lk II-2849, punkt 40, mis jäeti apellatsioonimenetluses jõusse Euroopa Kohtu 21. juuni 2001. aasta määrusega kohtuasjas C-330/00 P: AICS *vs.* parlament, EKL 2001, lk I-4809).

63 Hageja ei saa viidatud kohtupraktikaga oma argumente põhjendada.

64 Mis puutub vaidlusse eespool viidatud kohtuasjas Leussink jt *vs.* komisjon – mille ese on komisjoni ametniku esitatud kahju hüvitamise hagi seoses sellega, et ta oli liiklusõnnetuses saanud kannatada ajal, mil ta oli lähetuses Saksamaal ja viibis komisjonile kuuluvas autos, mida juhtis komisjoni autojuht –, siis on oluline rõhutada, et vastupidi hageja väitele ei sedastatud kõnealuses kohtuasjas seda, et ühenduse kohus oli pädev tegema kindlaks, kas ühenduse institutsioon on siseriiklikku õigusnormi rikkunud. Euroopa Kohus, kes tegi otsuse komisjoni kahjuks, hoopis välistas sõnaselgelt selle, et antud asjas võiks komisjoni vastutuse küsimust uurida siseriiklikust õigusest lähtudes (kohtuotsuse punkt 15).

65 Mis puutub eespool viidatud otsusesse kohtuasjas Grifoni *vs.* komisjon, mille ese on ühe ettevõtja hagi, kellega oli juhtunud õnnetus, kui ta hooldustööde ettevalmistamise käigus kontrollis komisjoni hoone katust Ispras (Itaalia), siis on oluline märkida, et vastupidi hageja väitele ei hinnanud Euroopa Kohus ise komisjonile etteheidetava käitumise – selles riigis nõutud ohutusmeetmete võtmata jätmine, kus hoone asus – kooskõla kohaldatavate siseriiklike õigusnormidega. Selle, et komisjon oli rikkunud õnnetusjuhtumite vältimist käsitlevaid siseriiklikke õigusnorme, oli eelnevalt kindlaks teinud hoopis nimetatud normide täitmise üle järelevalvet teostav siseriiklik ametiasutus, kes oli tuvastanud, et komisjon ei olnud võtnud ühtegi ennetusmeedet (kohtujurist Tesauro ettepanek eespool viidatud kohtuasjas Grifoni *vs.* komisjon, EKL 1990, lk I-1203, punkt 26). Nendel asjaoludel leidis Euroopa Kohus,

et komisjoni hooletu käitumine, mis seisnes õnnetuse vältimiseks vajalike ohutusmeetmete võtmata jätmises, oli tuvastatud ja kujutas endast õigusvastast tegu, mis toob kaasa ühenduse vastutuse (kohtuotsuse punktid 13 ja 14), kui on täidetud ka teised ühenduse vastutuse tekkimise tingimused – on tekkinud tegelik kahju ning selle kahju ja institutsioonile etteheidetava õigusvastase teo vahel on põhjuslik seos. Kirjeldatud olukord on vastupidine käesoleva kohtuasja olukorraga võrreldes, kuna antud juhul ei ole siseriiklikud pädevad kohtud EKP poolset erinevate asjassepuutuvatest siseriiklikest patentidest tulenevate õiguste rikkumist tuvastanud.

66 Esimese Astme Kohus järgis samasugust arutluskäiku vaidluste puhul eespool viidatud 6. juuli 2000. aasta otsuses kohtuasjas AICS *vs.* parlament ja 11. juuni 2002. aasta otsuses kohtuasjas T-365/00: AICS *vs.* parlament (EKL 2002, lk II-2719), mis mõlemad puudutavad riigihanget nimetatud institutsiooniga seotud isikute veoks eritunnusteta ja autojuhtidega sõidukites Strasbourgis. Üks pakkuja, kelle pakkumus oli tagasi lükatud, esitas tühistamishagi parlamendi otsuse peale, mida ta pidas ebaseaduslikuks, ja kahju hüvitamise hagi parlamendi vastu. Tühistamishagis väitis hageja, et parlamendi ja selle ettevõtja vahel sõlmitud leping, kelle pakkumus oli edukaks tunnistatud, rikkus taksoteenuste osutamist reguleerivat Prantsuse seadust. Esimese Astme Kohus jättis eespool viidatud 6. juuli 2000. aasta otsusega kohtuasjas AICS *vs.* parlament tühistamisnõude ja kahju hüvitamise nõude rahuldamata põhjusel, et hageja ei olnud tõendanud, et parlament oli Prantsuse õiguse hindamisel teinud ilmse vea (punkt 43). Seevastu eespool viidatud 11. juuni 2002. aasta otsuses AICS *vs.* parlament võttis Esimese Astme Kohus arvesse asjaolu, et tribunal correctionnel de Strasbourg oli vahepeal teinud 7. aprillil 2000. aastal otsuse, milles ta oli otsustanud, et parlamendi tõlgendus oli Prantsuse seadusega vastuolus (kohtuotsuse punktid 65–71). Seetõttu tühistas Esimese Astme Kohus hankelepingu sõlmimise otsuse, kuid jättis kahju hüvitamise nõude rahuldamata, kuna väidetava kahju kohta puudusid tõendid (punkt 79).

67 Kõigele lisaks tuleb arvesse võtta seda, et patendikonventsiooni artikkel 138 sätestab, et Euroopa patendi võib osalisriigi seaduse alusel tema territooriumil tunnistada tühiseks, ja seda, et määruse nr 44/2001 artikli 22 lõige 4 annab patentide kehtivuse

küsimuses ainupädevuse selle liikmesriigi kohtule, kus on toimunud patendi registreerimine, ning Euroopa Kohus on täpsustanud, et see ainupädevus on kohaldatav sõltumata menetluslikust olukorrast, milles patendi kehtivuse küsimus tõstatatakse, olgu see kas hagis või vastuväites (vt analoogia alusel Euroopa Kohtu 13. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-4/03: GAT, EKL 2006, lk I-6509, punkt 25).

68 Patendi kehtivuse küsimus on enamikul juhtudest patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi raames otsustav, kuna rikkumises süüdistatud isik võib ootamatult tõstatada patendi tühisuse küsimuse, et patendiomanik kaotaks tagasiulatuvalt oma õiguse, millele ta tugineb, ja saavutada selle tagajärjel tema vastu esitatud rikkumise hagi rahuldamata jätmise. Käesolevas kohtuasjas ongi just tegemist niisuguse olukorraga, kuna EKP on vaidlusaluste patentide suhtes esitanud tühisuse tuvastamise hagid kõigis asjaomastes riikides.

69 Sellest järeldub, et patendid, millest tulenevate õiguste rikkumist EKP-le ette heidetakse, võivad olla tühised ehk olematud. Antud juhul ei ole see oht hüpoteetiline, kuna High Court of Justice leidis oma 26. märtsi 2007. aasta otsuses, et vaidlusalune patent ei olnud tema jurisdiktsiooni alla kuuluval territooriumil kehtiv.

70 Esimese Astme Kohus ei saa seada kahtluse alla siseriiklikku tööstusomandi õigust, kahjustamata sealjuures lojaalse koostöö põhimõtet, mis peab reguleerima liikmesriikide ja institutsioonide suhteid ja mis väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei kehtesta mitte üksnes liikmesriikidele kohustust võtta kõik meetmed, mis on vajalikud ühenduse õiguse kohaldamise ja tõhususe tagamiseks, vaid paneb ka ühenduse institutsioonidele kohustuse teha liikmesriikidega vastastikku lojaalselt koostööd (Euroopa Kohtu 13. juuli 1990. aasta määrus kohtuasjas C-2/88: Zwartveld jt, EKL 1990, lk I-3365, punkt 17, ja Euroopa Kohtu 16. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-339/00: Iirimaa *vs.* komisjon, EKL 2003, lk I-11757, punktid 71 ja 72).

71 Eeltoodut arvestades tuleb sedastada, et siseriikliku patendist tulenevate õiguste rikkumise tuvastamine kuulub siseriiklike kohtute, mitte Esimese Astme Kohtu pädevusse. Järelikult tuleb jätta patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi läbi vaatamata, kuna see on Esimese Astme Kohtu pädevuse puudumise tõttu vastuvõetamatu.

72 Seda järeldust ei saa ümber lükata ka hageja argument, mille kohaselt ei ole ta kohustatud enne Esimese Astme Kohtusse kahju hüvitamise hagi esitamist ammendama kõiki siseriiklikke kohtumenetluse võimalusi, kuna käesolevas asjas ei ole väidetud, et mõni liikmesriik oleks rikkumises eest kaasvastutav. Hageja väidab ka seda, et ühel ajal erinevates liikmesriikides menetluste alustamine võiks põhjustada probleeme ja õigustamatuid viivitusi.

73 Esiteks ei tulene hageja kohustus – alustada oma subjektiivsete õiguste tunnustamiseks samal ajal siseriiklikke menetlusi – väidetavas rikkumises süüdistatud liikmesriikide ametiasutuste kaasvastutusest, vaid üksnes sellest, et Esimese Astme Kohus ei ole pädev kindlaks tegema, kas EKP on siseriiklikust patendist tulenevaid õigusi rikkunud.

74 Teiseks, need probleemid ja viivitused, mida hagejal tuleks selle tõttu taluda, et ta peaks alustama oma õiguste tunnustamiseks paralleelseid menetlusi, tulenevad vaid sellest, et puudub ühenduse tasandi patent ning see olukord on kõigi ühenduses erinevate siseriiklike patentidega kaitstud leiutiste omanike puhul sama.

75 Mis puutub viimaseks hageja argumenti, mille kohaselt võib Esimese Astme Kohtusse EKP vastu esitatav kahju hüvitamise hagi pädevate siseriiklike kohtute otsuseid oodates aeguda, siis on oluline märkida, et ühenduse lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagi aegumistähtaeg ei hakka kulgema enne, kui on täidetud kõik hüvitamiskohustuse eelduseks olevad tingimused (vt Euroopa Kohtu 27. jaanuari

1982. aasta otsus liidetud kohtuasjades 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 ja 5/81: Birra Wührer jt *vs.* nõukogu ja komisjon, EKL 1982, lk 85, punkt 10, ja Euroopa Kohtu 18. juuli 2002. aasta määrus kohtuasjas C-136/01 P: Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi *vs.* komisjon, EKL 2002, lk I-6565, punkt 30). Käesolevas asjas saab hageja poolt ühenduse vastu lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagi esitamise tähtaeg hakata kulgema sellest hetkest, mil pädevad siseriiklikud kohtud on tuvastanud, et EKP on toime pannud rikkumise, milles hageja teda süüdistab.

Kahju hüvitamise hagi

76 Esimese Astme Kohus leiab, et ta on vastupidi hageja väitele pädev otsustama kahju hüvitamise hagi küsimuse EÜ artikli 235 alusel koosmõjus EÜ artikli 288 teise lõiguga, mis annavad ühenduse kohtule pädevuse lahendada vaidlusi seoses ühenduse institutsioonide tekitatud kahjude heastamisega lepinguvälise vastutuse korral. EÜ artikli 288 kolmas lõik sätestab, et ühendus peab heastama EKP tekitatud kahju.

77 EKP on esitanud kahju hüvitamise hagi suhtes vastuvõetamatuse vastuväite. Esimese Astme Kohus leiab siiski, et nimetatud hagi tuleb jätta rahuldamata, kuna sellel puudub õiguslik põhjendus.

78 EKP märgib sellega seoses, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tunnustatakse õigust kahjuhüvitisele siis, kui on täidetud kolm tingimust: asjaomane institutsioon on rikkunud õigusnormi, mis annab eraõiguslikele isikutele õigusi, on tekkinud tegelik kahju ning selle kahju ja toimepandud rikkumise vahel on põhjuslik seos. EKP

lisab, et kui üks nendest tingimustest on täitmata, peab Esimese Astme Kohus jätma hagi tervikuna rahuldamata, seda uurimata, kas teised tingimused on täidetud.

79 Kodukorra artikli 111 alusel, kui hagi on ilmselgelt vastuvõetamatu, võib Esimese Astme Kohus ilma menetlust jätkamata lahendada kohtuasja põhistatud määrusega. Esimese Astme Kohus leiab, et antud kohtuasjas on toimikus sisalduvad materjalid asja piisavalt selgitanud ja otsustab nimetatud artikli alusel menetlust mitte jätkata.

80 Tuleb meelde tuletada, et ühenduse lepinguvälise vastutuse tekkimine tema organite ebaseadusliku käitumise eest eeldab EÜ artikli 288 teise lõigu tähenduses seda, et samaaegselt on täidetud järgmised tingimused: institutsioonidele etteheidetava käitumise õigusvastasus, kahju tegelik tekkimine ja põhjusliku seose olemasolu väidetava käitumise ja tekkinud kahju vahel (Euroopa Kohtu 29. septembri 1982. aasta otsus kohtuasjas 26/81: Oleifici Mediterranei *vs.* EMÜ, EKL 1982, lk 3057, punkt 16; Esimese Astme Kohtu 11. juuli 1996. aasta otsus kohtuasjas T-175/94: International Procurement Services *vs.* komisjon, EKL 1996, lk II-729, punkt 44, ja 16. oktoobri 1996. aasta otsus kohtuasjas T-336/94: Efisol *vs.* komisjon, EKL 1996, lk II-1343, punkt 30).

81 Käesolevas asjas ei ole täidetud esimene tingimus: EKP-le etteheidetava käitumise õigusvastasus, mis seisneks vaidlusalusest patendist tulenevate õiguste rikkumises. Nagu juba tõdetud, peavad selle rikkumise tuvastama pädevad siseriiklikud ametiasutused. Hageja ei ole selle kohta esitanud ühtegi tõendit, otse vastupidi, ta palus Esimese Astme Kohtul ise see tuvastada. Esimese Astme Kohus oleks üksnes siis pädev otsustama, kas patendist tulenevate õiguste rikkumine võib kaasa tuua ühenduse vastutuse, kui tal oleks otsuse tegemisel aluseks pädeva siseriikliku ametiasutuse otsus, milles on tuvastatud, et EKP on nimetatud rikkumise toime pannud.

82 Nendel asjaoludel tuleb sedastada, et kahju hüvitamise hagi on õiguslikult täielikult põhjendamata ja kodukorra artikli 111 alusel tuleb see jätta rahuldamata.

Kohtukulud

83 Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna kohtuotsus on tehtud hageja kahjuks, mõistetakse kohtukulud vastavalt EKP nõudele välja hagejalt.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (esimene koda)

määrab:

1. **Jätta patendist tulenevate õiguste rikkumise hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.**

2. **Jätta kahju hüvitamise hagi rahuldamata.**

3. **Jätta Document Security Systems, Inc. kohtukulud tema enda kanda ning mõista temalt välja EKP kohtukulud.**

Antud 5. septembril 2007 Luxembourgis.

Kohtusekretär — Koja esimees

E. Coulon — J. D. Cooke